

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ”
(для бакалаврів, спеціалістів)

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2012

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Базою для вивчення курсу “Основи охорони праці” є знання набуті під час вивчення нормативної дисципліни “Безпека життєдіяльності” та інших дисциплін — загальноосвітніх (математика, фізика, хімія), соціально-правових та економічних, загально-технічних та спеціальних.

На практиці здійснюється постійне взаємопроникнення одних наукових дисциплін в інші, що забезпечує комплексне дослідження усіх проблем, які складають зміст “Основ охорони праці”.

Мета вивчення навчальної дисципліни “Основи охорони праці” — сформувані у майбутніх фахівців знання з нормативно-правових і організаційних питань охорони праці, з основ фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії, основ техніки безпеки та пожежної безпеки, необхідних у їх професійній діяльності для оцінки відповідності стану охорони праці вимогам чинних нормативів, ідентифікації виробничих небезпек, обґрунтування доцільних заходів і засобів щодо поліпшення умов праці та захисту працюючих, організації безпечного виконання робіт відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик.

Завдання навчальної дисципліни “Основи охорони праці” — навчити студентів:

- основам теоретичних знань з охорони праці;
- працювати з законодавчими і нормативно-технічними документами;
- ідентифікувати потенційні небезпеки в умовах виробництва, тобто розпізнавати їх вид, визначати просторові та часові координати, величину та імовірність їх вияву;
- визначати небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори, що породжуються джерелами небезпек;
- застосовуючи методи спостереження та контролю, визначати потенційно небезпечні ділянки виробництва, види виробничих процесів та елементи природного середовища, що можуть створювати загрозу виникнення надзвичайних ситуацій;
- на підставі відомостей щодо потенційно небезпечних ділянок виробництва, видів виробничих процесів та елементів природного середовища за допомогою типових інструкцій планувати запобіжні заходи;
- прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини;

Підготовлено кандидатом технічних наук, професором кафедри управління персоналом та медичного менеджменту *М. В. Семенко*

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом та медичного менеджменту (протокол № 4 від 25.03.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної академії управління персоналом

Семенко М. В. Навчальна програма дисципліни “Основи охорони праці” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: Вид. дім “Персонал”, 2012. — 18 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Основи охорони праці”, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

- на підставі технологічної документації, використовуючи чинну нормативно-правову базу з запитань охорони праці, організувати дотримання вимог безпеки праці учасниками трудового процесу;
- на підставі технологічної документації, використовуючи чинну нормативно-правову базу організувати дотримання санітарно-гігієнічних норм учасниками трудового процесу;
- розробляти заходи та застосовувати засоби захисту від дії небезпечних, шкідливих та вражаючих факторів;
- надавати долікарську допомогу потерпілим;
- розвивати здібності до науково-дослідної роботи, самостійності і відповідальності у роботі.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- перелік основних законодавчих актів України з питань охорони праці;
- основні положення Закону України “Про охорону праці”;
- класифікацію нормативних актів про охорону праці відповідно до державного реєстру;
- вимоги Закону України “Про охорону праці” щодо систем управління охороною праці на державному, регіональному галузевому рівнях та на рівні підприємства;
- вимоги нормативів щодо навчання з питань охорони праці;
- організацію державного нагляду та громадського контролю за охороною праці;
- порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві;
- методи аналізу та заходи щодо профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань;
- визначення понять (коло питань) фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії;
- мікроклімат, якість повітря виробничих приміщень, природне та штучне освітлення, шум, вібрації, іонізуючі та інші виробничі випромінювання як фактори гігієнічної оцінки умов праці, їх вплив на організм людини, можливі наслідки, загальні заходи і засоби поліпшення умов праці та захисту працюючих;
- загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень;

- загальні вимоги безпеки щодо конструкції, конструкційних матеріалів, кінематичних схем, робочих параметрів, видів і параметрів енергоспоживання, систем управління, контрольно-вимірювальних, захисних і сигнальних пристроїв, ергономічних рішень з конструкції виробничого обладнання, а також з організації робочих місць;
- загальні вимоги безпеки до технологічних процесів: безпечне технологічне обладнання, сировина, матеріали, технологічні схеми, комплексна механізація, автоматизація, дистанційне управління, безпечне взаємне розташування обладнання, вибухопожежобезпека;
- стандартизація та сертифікація технологічного обладнання і технологічних процесів щодо вимог охорони праці;
- загальні вимоги з охорони праці щодо конструкції і організації безпечної експлуатації об’єктів підвищеної небезпеки: систем, що працюють під тиском, вантажопідійомних пристроїв, систем кріогенної техніки;
- визначення поняття електробезпека, основні нормативні документи з електробезпеки, електричні і неелектричні фактори, що впливають на характер ураження електричним струмом, залежність небезпеки ураження від конструктивних особливостей і параметрів електроустановок, системи заходів і засобів попередження електротравм;
- основні поняття та значення пожежної безпеки, пожежонебезпечні властивості матеріалів і речовин, категорії вибухопожежонебезпечних приміщень і виробництв і класи приміщень і зон з вибухо- і пожежонебезпечки згідно з Правилами улаштування електроустановок;
- загальні заходи і засоби систем попередження пожежі, протипожежного захисту, організаційно-технічних заходів відповідно до ГОСТ 12.1.004–91, ССБТ “Пожарная безопасность. Общие требования” та інші нормативні документи;
- загальні заходи і засоби щодо попередження вибухів, вибухонебезпечне обладнання та інструмент, вимоги до приміщень вибухонебезпечних виробництв;
- вибухозахисне електрообладнання, класифікацію, види вибухозахисту, маркування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *вміти:*

- оцінити відповідність стану організації охорони праці на підприємстві чинним законодавством і нормативним актам з охорони праці;
- сформулювати функціональні обов'язки з урахуванням посади працівників і вимог чинних законодавчих актів;
- визначити статистичні показники травматизму на підприємстві (в галузі);
- організувати розслідування виробничого (невиробничого) нещасного випадку;
- опрацювати план навчання і перевірки знань з охорони праці працівників залежно від виконуваних ними функціональних обов'язків і небезпеки виконуваних робіт;
- контролювати дотримання вимог з гігієни праці;
- проводити інструктаж на робочому місці з питань захисту від шкідливих факторів;
- оцінити відповідність технологічних процесів і виробничого обладнання вимогам чинних нормативів з цих питань (ГОСТ 12.3.002–75. ССБТ, ГОСТ 12.2.003–91. ССБТ);
- сформувати загальні вимоги безпеки до систем, що працюють під тиском;
- сформувати загальні вимоги безпеки до вантажопідійомних пристроїв і робіт, що виконуються з їх застосуванням;
- визначити категорію приміщень за небезпекою ураження електричним струмом;
- обґрунтувати заходи попередження електротравм;
- надати долікарську допомогу при електричних ударах;
- користуючись показниками пожежної небезпеки матеріалів і речовин, визначити ймовірну (без розрахунків) категорію вибухопожежобезпеки конкретних виборчих умов (за ОНТП 24–86) та клас приміщень і зон за вибуховою і пожежною небезпекою (згідно Правил улаштування електроустановок);
- визначити загальнотехнічні заходи системи запобігання пожежі для певних виробничих умов;
- визначити загальнотехнічні заходи системи протипожежного захисту для певних виробничих умов;
- обґрунтувати первинні засоби пожежогасіння для певних виробничих умов та провести інструктаж працюючих щодо користування цими засобами;

- окреслити загальні вимоги щодо навчання з питань пожежної безпеки для певних виробничих умов.

Вивчення курсу передбачає лекції, виконання практичних робіт, виконання самостійних робіт.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Організація праці, загальні положення
1	Поняття сутності дисципліни. Правові та організаційні основи охорони праці
2	Реєстрація, повідомлення про нещасні випадки, їх розслідування і облік
3	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії
4	Освітлення виробничих приміщень
	Змістовий модуль II. Основи виробничої безпеки
5	Електробезпека
6	Виробничий шум і вібрація, ультразвук і інфразвук
7	Пожежна безпека
8	Психологія ризику та трудові відносини. Управління ризиками. Методи оцінки ризику
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ”

Змістовий модуль I. Організація праці, загальні положення

Тема 1. Поняття сутності дисципліни.
Правові та організаційні основи охорони праці

Поняття, предмет, значення, характеристика нормативно-правової бази охорони праці.

Поняття і предмет охорони праці, охорона праці як суспільний чинник. Стан охорони праці, виробничого травматизму, професійної захворюваності, невиробничого травматизму в Україні.

Основні поняття у галузі охорони праці, терміни визначення.

Основні законодавчі акти України, що стосуються проблем охорони праці: Конституція України, Закони України “Про охорону праці”, “Про охорону здоров’я”, “Про пожежну безпеку”, “Про використання ядерної енергії та радіаційний захист”, “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”, Кодекс Законів про працю України. Правове поле цих актів законодавства і коло питань, на які поширюється їх дія щодо охорони праці.

Міжгалузеві нормативні акти України про охорону праці, приклади стосовно напряму підготовки і спеціальності.

Галузеві нормативні акти про охорону праці; приклади стосовно напряму підготовки і спеціальності.

Нормативні акти про охорону праці, що діють у межах підприємства.

Дидактичні засоби – структурні схеми поняття “охорона праці”, Державного реєстру нормативних актів з охорони праці.

Література [1; 2; 6; 10; 12–14]

Тема 2. Реєстрація, повідомлення про нещасні випадки, їх розслідування і облік

Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій та заходи щодо їх профілактики.

Вимоги Закону України “Про охорону праці” щодо розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій.

Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань і аварій як основа для розробки профілактичних заходів щодо їх запобігання та вирішення соціальних питань, пов’язаних з нещасними випадками, професійними захворюваннями та аваріями.

“Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на підприємствах, в установах і організаціях”. Нещасні випадки, що підлягають розслідуванню згідно з Положенням.

Порядок і терміни розслідування нещасних випадків на виробництві. Склад комісії. Акт про нещасний випадок. Розслідування нещасних випадків за заявами потерпілих чи осіб за дорученнями потерпілих. Порядок і терміни такого розслідування.

Спеціальне розслідування нещасних випадків, формування комісії спеціального розслідування і їх функції. Перелік документів, що входять до матеріалів спеціального розслідування. Вирішення ко-

місією спеціального розслідування соціальних питань, пов’язаних з нещасними випадками.

Порядок розслідування професійних захворювань на виробництві. Мета розслідування, діагностування професійного захворювання, повідомлення власника та органів санітарного нагляду, створення та склад комісії з розслідування, оформлення результатів розслідування.

Порядок розслідування аварій на виробництві, класифікація аварій, склад комісії.

Розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру. “Положення про розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру” – Постанова КСМУ від 05.05.1997 р. № 42. Участь органів охорони здоров’я, місцевої виконавчої ради, підприємств, установ, організацій.

Література [1; 2; 5; 6; 9; 11; 14]

Тема 3. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії

Поняття “фізіологія”, “гігієна праці” та “виробнича санітарія”.

Фізіологія праці, вплив процесу праці на функціонування організму і його систем. Біохімічні процеси в організмі – основа підтримки життєдіяльності організму та його окремих систем. Фізіологія ручної, механізованої, конвеєрної, розумової праці, праці з використанням засобів обчислювальної техніки. Роль центральної нервової системи у трудовій діяльності людини. Втома.

Вплив факторів виробничого середовища (повітря робочої зони, шумового клімату, освітлення, вібрації, промислових випромінювань) на функціонування організму і його систем у процесі праці – поле компетенції гігієни праці як науки.

Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості виробничого процесу.

Виробнича санітарія як система заходів і засобів захисту працюючих від дії шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища.

Загальний підхід до оцінки умов праці та забезпечення умов праці, що відповідають нормативам.

Повітря робочої зони. Визначення понять “Робоча зона” та “Повітря робочої зони”.

Мікроклімат робочої зони: поняття, вплив на теплообмін організму людини з навколишнім середовищем, види теплообміну, їх залежність від параметрів мікроклімату. Гіпотермія та гіпертермія, порушення водно-сольового балансу організму. Нормування та контроль параметрів мікроклімату.

Література [1; 2; 3; 7–9; 11; 13; 14]

Тема 4. Освітлення виробничих приміщень

Виробниче освітлення, значення, види. Природне освітлення.

Нормативні документи, значення виробничого освітлення, види виробничого освітлення, вимоги санітарних норм активів щодо їх застосування. Основні поняття системи світлотехнічних величин: сила світла, світловий потік, освітленість, якість, контрастність, видимість, фон.

Природне освітлення, його значення як виробничого і фізіолого-гігієнічного чинника для працюючих. Системи природного освітлення, вимоги санітарних нормативів щодо їх використання залежно від розмірів приміщень. Нормування природного освітлення, коефіцієнт природного освітлення, розряди робіт за зоровою напругою, їх визначення для конкретних умов. Орієнтація робочих місць відносно світлових отворів. Експлуатація систем природного освітлення. Загальний підхід до проектування систем природного освітлення, етапи проектування, метод Данилюка.

Література [1; 2; 7–9; 11–13]

Змістовий модуль II. Основи виробничої безпеки

Тема 5. Електробезпека

Загальні поняття з електротравматизму; фактори, що впливають на характер ураження електричним струмом.

Поняття “електробезпека”, “електротравма” та “електротравматизм”. Електротравматизм в Україні. Особливості електротравматизму. Для електричного струму на людину. Електричні травми місцеві та загальні (електричні удари). Причини летальних наслідків від дії електричного струму. Фактори, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Сила струму. Величина напруги. Електрич-

ний опір навколо людини. Вид та частота струму. Тривалість та шлях протікання струму через людину. Індивідуальні особливості людини. Допустимі значення струмів і напруг. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Причини електротравм: дотик до нормально-струмопровідних частин, до нормально-неструмопровідних частин, що попали під напругу внаслідок пошкодження ізоляції, виникнення електричної дуги між струмопровідними частинами і тілом людини, попадання в зону шагової напруги.

Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмопровідних частин: в однофазній мережі змінного струму, в мережі трифазного струму з різними режимами нейтралі трансформаторів при нормальній роботі та в аварійних випадках.

Література [1; 2; 7–9; 11–14]

Тема 6. Виробничий шум і вібрація, ультразвук і інфразвук

Загальні поняття щодо шуму; дія шуму на організм людини.

Визначення поняття “шум” — фізичного та фізіологічного. Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. Діапазон частот та звукового тиску, що сприймаються органами слуху людини, нижній поріг сприймання, поріг больового відчуття. Спектральна чутливість органів слуху людини. Рівні на чутливість органів слуху людини. Рівні звукового тиску та рівні звуку. Рівні звукової потужності джерела звуку. Класифікація шумів за походженням (механічні, гідро- газо- а електродинамічні, транспортні, транспортно-технологічні, технологічні), за характером спектра та часовими характеристиками.

Дія шуму на організм людини, зміни у функціонуванні окремих систем організму, шумові професійні захворювання.

Загальні поняття вібрації.

Вібрація як чинник гігієнічних умов праці. Визначення поняття “вібрація”. Параметри вібрації: амплітуда, віброшвидкість, віброприскорення, частота. Логарифмічні рівні віброшвидкості. Причини вібрації: механічні, гідро-, газо- та електродинамічні. Джерела вібрацій. Вібрації як позитивний і негативний чинник виробничого процесу. Класифікація вібрацій за походженням, локальні вібрації та вібрації робочих місць.

Інфра- та ультразвук. Параметри інфра- та ультразвукових коливань: частота, тиск та інтенсивність. Джерела ультра- та інфразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, методи та засоби захисту від ультра- та інфразвуку.

Література [1; 2; 6–9; 12–14]

Тема 7. Пожежна безпека

Основні поняття та значення пожежної безпеки.

Основні поняття, значення та нормативна база пожежної безпеки.

Основні нормативні документи, що регламентують вимоги щодо пожежної безпеки: Закон України “Про пожежну безпеку”, Правила пожежної безпеки в Україні, стандарти, будівельні норми та правила, відомчі нормативи. Визначення понять “пожежа” та “пожежна безпека”. Небезпечні та шкідливі фактори, пов’язані з пожежами.

Основні причини пожеж: порушення технологічних регламентів, несправність виробничого обладнання, іскри електрозварювальних та інших вогневих робіт, необережне поводження з вогнем, порушення правил користування інструментом та електронагрівальними приладами, невиконання вимог нормативних документів з питань пожежної безпеки.

Статистика та динаміка пожеж і пов’язаних з пожежами травм, смертельних нещасних випадків та матеріальних збитків за останні роки в Україні, співставлення цих даних з аналогічними даними в інших країнах. Пожежі як соціально шкідливий фактор.

Структурна схема забезпечення пожежної безпеки об’єкта.

Література [1–4; 8–10; 13; 14]

Тема 8. Психологія ризику та трудові відносини. Управління ризиками. Методи оцінки ризику

Поняття про психологію ризику. Статистичні дані при прогнозуванні нещасних випадків.

Виробничий травматизм. Людина і його безпека на виробництві. Вплив на людину зовнішніх факторів.

Управління ризиками. Методи оцінки ризику. Страховий ризик і страховий випадок. Психологія безпеки праці. Методика визначення втрат (матеріальних, середовища, людських, продукції).

Література [1; 13; 15]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основні поняття дисципліни “Охорона праці”.
2. Поняття державних нормативних актів з охорони праці. Їх склад та вимоги.
3. Принципи, на яких базується державна політика з питань охорони праці.
4. Сутність вимог нормативних документів з питань охорони праці.
5. Порядок відповідальності посадових осіб за порушення законодавства охорони праці.
6. Порядок організації служби охорони праці на підприємстві.
7. Основні функції служби охорони праці.
8. Основні питання, які контролює служба охорони праці.
9. Показники нещасних випадків на підприємстві.
10. Обов’язки власника підприємства з питань охорони праці.
11. Права фахівців з охорони праці.
12. Права громадян на охорону праці.
13. Зміст порядку обліку нещасних випадків, які беруться на облік по формі Н-1.
14. Система стандартів безпеки праці (ССБП).
15. Порядок розслідування профзахворювань.
16. Права громадян на охорону праці при укладенні трудової угоди.
17. Основні функції управління охороною праці на підприємстві.
18. Порядок складання змісту обліку нещасних випадків, які на беруться на облік по формі Н-1.
19. Порядок повідомлень про нещасний випадок.
20. Порядок обов’язків власника при отриманні повідомлення про нещасний випадок.
21. Порядок спеціального розслідування нещасних випадків.
22. Зміст загальних положень про метеорологічні умови.
23. Порядок охорони праці на робочих місцях.
24. Оцінка соціальної та соціально-економічної ефективності заходів з поліпшення умов і охорони праці.
25. Показники економічної ефективності безпеки праці.
26. Вплив метеорологічних факторів на здоров’я людини.
27. Поняття систем вентиляції.

28. Способи забезпечення оптимальних метеорологічних умов.
29. Права робітників на пільги та компенсації за тяжкі та шкідливі умови праці.
30. Правові основи охорони праці.
31. Вимоги до робітників, зайнятих на роботах з підвищеною небезпекою.
32. Причини травматизму на підприємствах.
33. Види виробничого освітлення. Кількісні показники.
34. Характеристика якісних показників виробничого освітлення.
35. Вимоги до освітлення на робочому місці.
36. Основні параметри природного освітлення.
37. Види освітлення, недоліки та переваги різних джерел освітлення.
38. Характеристика параметрів функціонального призначення штучного освітлення.
39. Основні параметри штучного освітлення.
40. Визначення поняття природного освітлення та методу світлотехнічного розрахунку.
41. Штучне освітлення виробничого та офісного приміщення люмінесцентними лампами.
42. Вимоги техніки безпеки і виробничої санітарії до вибору території і планування підприємства.
43. Організація роботи операторів комп'ютерних терміналів щодо зменшення шуму електромагнітного випромінювання.
44. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
45. Міжнародна організація праці щодо захисту працівників від різних видів шкідливостей.
46. Характеристика параметрів природного освітлення та методи світлотехнічних розрахунків.
47. Методи розрахунку штучного освітлення горизонтальної поверхні.
48. Метод розрахунку питомої потужності.
49. Точковий метод розрахунку освітлення.
50. Методи розрахунків параметрів освітлення.
51. Вплив шуму на здоров'я людини.
52. Методи та прилади вимірювання параметрів шуму.
53. Способи оцінки параметрів шуму.

54. Вплив шуму, що випромінюється кількома джерелами одночасно, на здоров'я людини.
55. Сутність нормування шуму.
56. Технічні засоби боротьби з шумом.
57. Методи вимірювання параметрів вібрації.
58. Методи розрахунку параметрів вібрації (індекс ізоляції).
59. Параметри фізичної вібрації.
60. Вплив вібрації на організм людини.
61. Способи захисту від дії вібрації.
62. Загальні поняття про промислову вібрацію.
63. Хто очолював селянський рух на Буковині в 1848 р.?
64. Методи та прилади вимірювання вібрації.
65. Вібрації за фізичними ознаками та їх вплив на організм людини.
66. Загальні поняття про електробезпеку.
67. Сутність поняття про електробезпеку.
68. Дія електричного струму на організм людини.
69. Опір організму людини дії електричного струму.
70. Параметри небезпечності електричного струму.
71. Основні причини електротравм.
72. Ступінь небезпеки при включенні людини в однофазну мережу.
73. Ступінь небезпеки при торканні людини одночасно до двохфазних дротів.
74. Параметри крокової напруги.
75. Класи небезпеки ураження електричним струмом.
76. Основні способи електробезпеки.
77. Параметри захисного заземлення.
78. Параметри: занулення, захисне вимикання, вирівнювання потенціалу, блокування.
79. Параметри захисту – ізоляція електричних провідників.
80. Методи розрахунків параметрів дії електричного струму на здоров'я людини.
81. Пожежі та величини збитків від пожеж.
82. Правила пожежної безпеки в Україні.
83. Категорії споруд. Вимоги їх вогнестійкості.
84. Поняття “психологія ризику”.

85. Аналіз статистичних даних при прогнозуванні нещасних випадків.
86. Виробничий травматизм. Вплив на людину зовнішніх факторів.
87. Управління ризиками.
88. Методи оцінки ризику.
89. Страховий ризик і страховий випадок. Психологія безпеки праці.
90. Методика визначення втрат (матеріальних, середовища, людських, продукції).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Охорона праці*: Підруч. для студ. вищ. закл. освіти. / За рекомендації К. Н. Ткачука // *Охорона праці*. – 1998.
2. *Справочник по охране труда на промышленном предприятии*. К.: Техника, 1991.
3. *Закон України “Про охорону праці”*: Законодавство України про охорону праці: Зб. норм. док. Т.1. – К., 1995.
4. *Типове положення про навчання з питань охорони праці / Держнаглядохоронпраці*. – 1999.
5. *Положення про розслідування і облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах, організаціях / Держнаглядохоронпраці*. – 1998.
6. *Положення про розслідування та облік нещасних випадків невинного характеру*: Затв. постановою КМУ від 05.05.1997 р. № 421.
7. *Гігієна праці та виробничая санітарія / І. М. Трахтенберг та ін.* – К., 1997.
8. *Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя*.

Додаткова:

9. *Законодавство України про охорону праці*: Зб. в 4 т. – К.: Основа, 1997.
10. *Пожежна безпека: Норм. акти та ін. документи*: У 3 т. – К.: Основа, 1997.
11. *Жидецкий В. Ц., Джигирей В. С., Мельников А. В.* Основы охраны труда. – Л.: Афиша, 2000. – 350 с.

12. *Мучник М. П.* та ін. *Основи охорони праці*. К.: Основа, 2000. – 210 с.
13. *Москальова В. М.* *Основи охорони праці*. – К.: Основа – 664 с.
14. *Кузніченко О. М.* *Основи охорони праці*. – Х.: Ескада, 2005. – 175 с.
15. *Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є. Т., Ланін В. М.* *Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами*: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Основи охорони праці”	7
Зміст дисципліни “Основи охорони праці”	7
Питання для самоконтролю	13
Список літератури.....	16

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *А. А. Тютюнник*
Комп’ютерне верстання *К. І. Мельник*

Зам. № ВКЦ-4569

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротативний трафаретний.

Ум. друк. арк. 1,46. Обл.-вид.арк. 0,72. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП “Видавничий дім “Персонал”
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*